

PRESSEMELDING fra EUs narkotikabyrå i Lisboa

INFEKSJONSSYKDOMMER, PROBLEMATISK NARKOTIKABRUK OG NARKOTIKARELATERTE DØDSFALL

Flere nye tilfeller av AIDS kan tilbakeføres til heteroseksuell sex enn til injeksjonsbruk av narkotika

(24.11.2005 LISBOA) Heteroseksuell kontakt står nå for et større antall nye AIDS-tilfeller enn injeksjonsbruk av narkotika, advarer **EUs narkotikabyrå (EONN)** i sin **Årsrapport for 2005 om narkotikasituasjonen i Europa**, som offentliggjøres i Brussel i dag. Mens de aller fleste nye tilfellene av AIDS i **EU** fram til 2001 kunne tilbakeføres til sprøytebruk av narkotika, viser de siste tallene at heteroseksuell smitte nå er vanligst ⁽¹⁾.

En viktig årsak til dette er ifølge **EONN** ⁽²⁾ at HIV-positive sprøytebrukere nå har bedre tilgang til høyaktiv antiretroviral behandling (HAART)*. I **Vest-Europa** får over 75% av de som trenger HAART, nå tilbud om slik behandling; tilgjengeligheten i de **baltiske statene** er ennå dårlig. I **Latvia** har f.eks. antallet tilfeller av AIDS blant HIV-infiserte sprøytebrukere steget signifikant de siste årene, noe som tyder på at tilbudet om HAART må bygges ut ⁽³⁾.

Det at behandlings- og skadereduksjonstiltakene for sprøytebrukere er blitt bygget ut, og at det har vært en nedgang i sprøytebruken i en del land, er også noe som gjør at forholdsvis færre i Europa blir smittet med HIV gjennom sprøytebruk av narkotika, sier **EONN**.

Lav HIV-prevalens blant sprøytebrukere – fortsatt høy utbredelse av hepatitt

HIV-prevalensen blant sprøytebrukere har holdt seg lav i de fleste av **EUs medlemsstater** og **søkerland**. Infeksjonsratene ligger rundt – eller under – 1% av alle sprøytebrukere i **Den tsjekkiske republikk, Hellas, Ungarn, Slovenia, Slovakia, Finland, UK, Bulgaria** og **Romania** og under 5% i **Tyskland, Litauen** og **Luxembourg** (2001–2004).

Høyere anslag (rundt eller over 10%) rapporteres imidlertid fra **Estland, Spania, Frankrike, Italia, Latvia, Nederland, Polen** og **Portugal**. Men, sier rapporten, antallet nydiagnostiserte HIV-tilfeller blant sprøytebrukere har nå «gått kraftig ned» i **Estland** og **Latvia**, og dette skulle tyde på at epidemien vi har sett i disse to landene i den senere tid, kan være på vei tilbake.

Bildet er ikke like positivt når det gjelder hepatitt B og C, som forårsaker de fleste sykdomstilfellene blant sprøytebrukere i Europa. En stor andel blir smittet med hepatitt B-viruset (HBV) eller hepatitt C-viruset (HCV) i løpet av sine første år som sprøytebrukere. Studier i flere land – **Belgia, Estland, Hellas, Italia, Polen, Portugal** og **Norge** – har vist at over 60% av alle sprøytebrukere har HCV-smitte (2002–2004).

Tjuefire **EU-stater** (unntatt Kypros), pluss **Norge, Bulgaria** og **Romania**, tilbyr nå sprøytebrukere sterilt injeksjonsutstyr gjennom ulike sprøytebytteprogrammer. Selv om omfanget av tilbudet varierer, er dekningen i enkelte land svært god. Studier har vist at slike sprøytebytteprogrammer kan virke veldig bra når det gjelder å forebygge spredningen av smittsomme sykdommer og få narkotikabrukere som er vanskelige å nå, i kontakt med helse- og sosialtjenestene.

Inntil 2 millioner problematiske narkotikabrukere i EU**

EONN har anslått at det i dag er mellom 1,2 og 2,1 millioner problematiske narkotikabrukere i det utvidede **EU**, hvorav 850 000 til 1,3 millioner mest sannsynlig er sprøytebrukere.

Prevalensestimater som er gjort fra midten/slutten av 1990-årene, viser at det har vært en viss økning i antallet problematiske narkotikabrukere i **Danmark, Østerrike, Finland, Sverige og Norge**, mens det har vært stabilt eller til og med en viss nedgang i **Den tsjekkiske republikk, Tyskland, Hellas og Irland**. For de andre landenes del er det ikke mulig å trekke noen klare konklusjoner med hensyn til trender på grunnlag av foreliggende data.

Data innsamlet fra behandlingstiltak og kartlegging av narkotikarelaterte dødsfall kan tyde på at antallet nye brukere av heroin kan ha gått tilbake i Europa sett under ett, etter en topp i de fleste landene i begynnelsen av 1990-årene.

Omfanget av sprøytebruk blant heroinbrukere i behandling har også gått ned i flere **EU-land – Danmark, Hellas, Spania, Frankrike, Italia og UK** – og av alle nye opiatbrukere som påbegynner behandling i et spesialisert behandlingstiltak, rapporterer nå under 50% at de er sprøytebrukere. Utberedelsen er lav – under 30% – i **Spania, Nederland og Portugal**. Unntakene her er **Finland** og flere av de **nye EU-statene**, hvor injisering fortsatt er den dominerende inntaksmåten blant heroinbrukere.

EONN sier at det foreligger klare indikasjoner på at narkotikaproblemene i Europa har utviklet seg i forskjellige retninger i de senere år, i den forstand at de som kommer inn i behandlingsapparatet nå med større sannsynlighet rapporterer problemer med kokain (inkludert crack) og cannabis eller bruk av mer enn ett rusmiddel (blandingsbruk) (se pressemelding nr. 9).

Overdoser er fortsatt den viktigste dødsårsaken blant opiatbrukere, men antallet unge går ned

Overdoser er fortsatt «den viktigste dødsårsaken blant opiatbrukere i EU» fastslår årsrapporten, og «en av de viktigste årsakene til dødsfall blant unge mennesker» i Europa. Men i de fleste landene i **EU-15** – bortsett fra **Finland og Sverige** – og bortsett fra **Norge**, er andelen overdoseofre under 25 år nå lavere enn for et tiår siden, noe som skulle tilsi en nedgang i rekrutteringen av unge avhengige og i antallet unge sprøytebrukere. Følgelig har gjennomsnittsalderen for overdoseofrene i de fleste landene i **EU-15** steget siden 1990.

Bildet er ikke det samme i de **nye medlemsstatene i EU** og i de **søkerlandene** som har lagt fram data, for her gikk antallet dødsfall i aldersgruppen under 25 vesentlig opp fra midt på 1990-tallet og fram til 2002. Gjennomsnittsalderen på overdoseofrene er lavest i **Romania** (22,4 år), **Estland** (24 år), **Latvia** (29 år) og **Litauen** (29,3 år). Antallet overdosedødsfall har nå stabilisert seg i **Den tsjekkiske republikk, Latvia, Ungarn og Bulgaria**.

For **EU** sett under ett ligger antallet narkotikarelaterte dødsfall på et historisk rekordnivå, sier rapporten, men tegn tyder på at det verste kan være over. Etter en 40% økning i tiåret mellom 1990 og 2000 (**EU-15**) rapporterer mange land nå om en nedgang til nivåer tilsvarende det vi hadde på begynnelsen av 1990-tallet. Denne positive trenden kan skyldes at antallet opiatbrukere har stabilisert seg eller gått ned, en reduksjon i utbredelsen av sprøytebruk i en del land samt lettere tilgang på behandling. Det totale antallet narkotika-relaterte dødsfall som er innrapportert fra **EU-15 og Norge** falt fra 8 394 i 2001 til 7 122 tilfeller i 2002, noe som tilsvarer en tilbakegang på 15%, men visse ting tyder på at nedgangen framover ikke lenger vil bli like kraftig ⁽⁴⁾.

Merknader

* HAART: Behandling for humant immunsviktvirus (HIV) som er basert på en kombinasjon av flere antiretrovirale legemidler. Legemidlene gjør at viruset ikke lenger kan formere seg i kroppen, og forsinker utviklingen av AIDS.

** EONNs operasjonelle definisjon av problematisk bruk av narkotika er «injeksjonsbruk av narkotika eller langvarig/regelmessig bruk av opiater, kokain og/eller amfetamin».

⁽¹⁾ Se Statistiske opplysninger 2005 – figur INF-2 – <http://www.stats05.emcdda.eu.int>

⁽²⁾ Tall basert på undersøkelser gjennomført i samarbeid med Det europeiske senteret for epidemiologisk overvåking av AIDS (EuroHIV) og Verdens helseorganisasjons regionkontor for Europa.

⁽³⁾ Se Statistiske opplysninger 2005 – figur INF-1 – <http://www.stats05.emcdda.eu.int>

⁽⁴⁾ Se Statistiske opplysninger 2005 – figur DRD-G8 – <http://www.stats05.emcdda.eu.int> (Ikke alle 15 landene innrapporterte data).